

Szilágyi Erzsébet

Horogszegi Szilágyi Erzsébet Hunyadi János felesége, Hunyadi László és Hunyadi Mátyás anyja, Szilágyi Mihály húga, született 1410-ben, meghalt – Kaprinay István jezsuita történész szerint – 1484 körül, Salamon Ferenctörténész szerint pedig valószínű, hogy már 1483. április 25-én nem volt az élők sorában.

Származása, családja

Szilágyi Erzsébet tekintélyes szilágysági nemesi családból származott. Apja Szilágyi Bernolt László (a Bernolt nevet később már nem használta), anyja Bellyéni (vagy Bellyei) Katalin volt. Szilágyi László 1403-ban tűnt fel mint Maróti János macsói bán familiárisa. Urával együtt Zsigmond magyar király oldalára állt Nápolyi László ellenkirály ellenében, ezután Zsigmond Bodrog vármegyei birtokokat adományozott neki. Ezekben a birtokaiban „osztályos atyafiaknak” fogadta öt fivérét, meg egy unokatestvérét is. Ők később nem játszottak politikai szerepet. Szilágyi László a korban szokásos köznemesi pályát futotta be, familiárisi szolgálat révén emelkedett az előkelőbb nemesek sorába.

Szilágyi László 1405-1408 között a délszláv etnikai hovatartozású (Vojk-) Keresztúri Garázda Miklóssal együtt szreberniki várnagy volt. Az együtt katonáskodó és nyilván jó barátságban levő Szilágyi és Garázda közösen kapott birtokokat például 1407-ben az erdélyi Doboka és Fehér megyékben. 1408-ban Zsigmond a Temes vármegyei horogszegi uradalmat adományozza nekik, majd 1408-ban közös címet is kaptak. (Zsigmond gyakran adományozott közös címet nem rokon személyeknek.) Garázda Miklós ekkor ekkor Mecsenicei előnévvel szerepelt az oklevélben. A Vojk nembeli szlavóniai eredetű Garázdák tekintélyes birtokosok voltak Szlavóniában Vojkkeresztúr (később Garazdinckeresztúr) és Mecsenice környékén. Rokonuk volt Vitéz János is. Később Horogszeg, amiből a Szilágyiak előneve lett, már egyedül ezé a családé.

Szilágyi Erzsébet anyja, Bellyéni Katalin a Szilágyi Lászlóéhoz hasonlóan tekintélyes Bodrog megyei nemesi családba született. Minden bizonnyal Szilágyi László bodrogi birtokszerzése kapcsán házasodtak össze. Legelső gyermekük Erzsébet lehetett, Hunyadi János leendő felesége. A három fiútestvér közül Osvát volt a legidősebb, akit 1446-ban sógora, Hunyadi János szolgálatában a kormányzó temesi alispánjaként említenek a források. Az ő egyik lánya, Horogszegi Szilágyi Margit a tekintélyes arisztokrata, Maróti Mátyus felesége lett, aki előbb a királyi főlovászmester (1467-1469), majd a macsói bán (1469-1476) tisztét töltötte be.

Élete

Szilágyi Erzsébet életének epizódjait számtalan ellentmondó forrás közölte, többek között Petthó Gergely, Heltai Gáspár és Antonio Bonfini is.

A vajdahunyadi vár, Hunyadi János kormányzósága alatt a várban élt felesége, Szilágyi Erzsébet

A horogszegi Szilágyi család címere

Történelmi szerepe azzal a jelenettel kezdődött, amikor megeskettette V. László királyt, hogy fiainak nem lesz bántódásuk Cillei Ulrik meggyilkoltatása miatt. Ismeretes, hogy a király ezen esküjét, amit tőle anyaként erőszakkal kicsikartatott, amint a Hunyadi-ház ellenségei közé juthatott, azonnal megszegte, Hunyadi Lászlót lefejeztette, Mátyást foglyul ejtette. Ekkor tűnt ki, mennyire egyezik Szilágyi Erzsébet vére és cselekvésmódja Szilágyi Mihályéval. Valódi reneszánsz amazon volt, akit kortársai méltán neveztek „hős asszonynak” (mulier heroica). Családja veszedelmén nem asszonysírással, hanem pénzzel és fegyveres erővel igyekezett segíteni. A király már 1457-ben annyira megrettent tőle, hogy mindenáron egyezkedni akart vele, de a két ízben megismételt kísérlet nem sikerült, és a király még azon év novemberében meghalt, Erzsébet asszony pedig minden erejét megfeszítette, hogy fiát a trónra emelhesse. A Hunyadi-ház hatalmas vagyonának birtokában, pazarul szórta a pénzt a választás előkészítésére. Ullis, a milánói fejedelem követe a császári udvar tudtára adja e célra tett költségeit, amelyekről Bonfini is megemlékezik. A pénzt a főrendek közt bátyja, Mihály osztotta szét, és ugyanő szedte össze a fegyveres erőt, amelynek meghatározó szerep volt szánva. Egyidejűleg Erzsébet Podjebrád György cseh kormányzónak 40 000 aranyat ígért Mátyás szabadon bocsátásáért.

Ilyen előkészületek után érte el célját Mátyás megválasztásával, akinek hazafelé jöttében a magyar határon fekvő Strassnitz morva városig elébe ment és ott a maga pecsétjével is megerősítette azt az okiratot, amelyben Mátyás kötelezte magát Podjebrád leányának, Katalinnak nőül vételére. A boldog anyát a pápa is sietett üdvözölni.

Ettől fogva fiától és mindenkitől megbecsülve élt nyugodtan, birtokait igazgatva, többnyire Óbudán. Eredeti iratainak, rendeleteinek, utasításainak egész halmazát őrzi az Magyar Nemzeti Levéltár. Szeretettel foglalkozott Vajdahunyad, a 16. századból fennmaradt, ezen legnagyobb világi épületünk fölépítésével. A várpalota jelentékeny része abban az időben épült, amikor ő volt Hunyad várának birtokosa. Mint korának igazi gyermeke, nem mulasztotta el kegyes cselekedetekkel kimutatni vallásos érzületét. 1465-ben kolostort építtetett Vajdahunyadon a ferencesek számára, 1477-ben az óbudai várkapolnának adományozta Szentetornya békés vármegyei népes helységet. 1473. augusztus 8-án Óbudáról írt levelében arra kérte a pápát, hogy Kapisztrán Jánost, férjének lánglelkű és szent életű

bajtársát sorolja a szentek közé. 1483-ban kelt végrendeletében minden vagyonát, köztük Solymár várát is, unokájára Corvin Jánosra hagyta, aki így az ország első birtokosává válhatott, 30 vár, 49 mezőváros, 17 várkastély és mintegy ezer falu tulajdonosává. Corvin János birtokosa lett a Hunyadiak hatalmas kiterjedésű debreceni uradalmának is, amely 1461-től volt Szilágyi Erzsébet tulajdonában. Mátyás király 1484. november 11-én kiadott adománylevelével megerősítette fiát ezekben a birtokokban.

Megbecsültsége

Nagyon jellemző, hogy Mátyás udvarának számos tudósa és poétája, akik versenyeztek Beatrixnak, Mátyás királynejenek magasztalásában, a király anyjáról tudomást sem vesznek és Hunyadi János özvegye, Mátyás király anyja meghalhatott úgy, hogy még halála évét sem jegyezték fel. Tatán hunyt el, valószínűleg 1483-ban a ferences kolostor ispotályában. (Ez ma Tatán a Kapucinus-templom, amely az Országgyűlés téren áll.) Antonio Bonfini történetíró is csak annyit ír róla, hogy a székesfehérvári főtemplom azon bástyaszerű sírboltjába temették, amelyet Mátyás király a szülei, testvére és a maga számára építtetett. Erzsébetet fia gyakran a „Magyarország királynéja” címmel tisztelte meg és sűrűn adományozott neki birtokokat, de amellet nemegyszer vette igénybe anyagi támogatását is. Amikor 1470-ben nagy hadikiadásai voltak, tőle is megkívánta, hogy 100 dénárból álló arany forintot fizessen minden portája után.

Emlékezete

Szilágyi Erzsébetről hiteles korabeli ábrázolás nem maradt fenn. Az az acélmetszet, amelyet Teleki József a Hunyadiak kora XII. kötetében Szilágyi Erzsébet arcképe gyanánt mutatott be (Szilágyi Erzsébet aczél metszetű képével). A nagyra becsült tudományos mű téves illusztrációja hosszú időre elfogadottá tette az ábrázolást, amely azonban nem Szilágyi Erzsébetet a nőt, hanem Szent Oszvaldot a férfit ábrázolja. Az eredeti olajkép először 1846-ban került a közönség elé, az orvosok és természettudósok kassa-eperjesi vándorgyűlésén. Pulszky Ferenc akkor, a képen ábrázolt, csőrében gyűrűt tartó hollótól, mintegy a Hunyadiak címerétől félrevezetve, a vándorgyűlés évkönyvében kijelentette, hogy ez a kép Szilágyi Erzsébetet ábrázolja. Később, amikor 1882-ben a gömör vármegyei művészeti és régészeti kiállításon ismét szemügyre vehette az Andrássy Dénes gróf által kiállított képet, rájött tévedésére, mert Mátyás anyját a korona és a jogar nem illette meg és a kettős aranyvonal, amely nimbusz (glória) gyanánt veszi körül a fejet, és a kezében tartott pálmaág kétségtelenné teszik, hogy az angolszász szentnek, nem pedig egy világi személynek a képéről van szó. Sőt az is nyilvánvaló, hogy ez nem is női-, hanem férfiarckép, amit a kaftán csukódása is alátámaszt. A tévedésnek az lehet a magyarázata, hogy a fekete fátyoldísz, amely turbánként fedi el a haját és a fűzőt a 15. században szokásos asszonyi viseletnek vélték. Így történhetett meg, hogy Jacopo de' Barbari festő művét, Szent Oszvald angolszász király arcképét, Pulszky Ferenc és őt követve Teleki József gróf is és a mai napig sok forrásmű is Mátyás király anyjának a korabeli ábrázolásaként mutatott be. De' Barbari képe követi azt az ikonográfiai hagyományt, hogy northumbriai Szent Oszvaldot hollóval szokás ábrázolni, mert az angolszász szent legendájában szelíd holló is szerepe amellyel gyűrűt küld a távoli országban élő pogány menyasszonyának. A holló a királylánytól visszajövet a gyűrűt elveszti, tengerbe ejti, egy hal azonban felhossa, és így a madár tovább viheti azt Oszvaldnak.

Forrás: [https://hu.wikipedia.org/wiki/Szilágyi_Erzsébet_\(kormányzóné\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Szilágyi_Erzsébet_(kormányzóné))